

Osallisuutta edistävä hallintomalli

Kumppanuus • Yhteistuotanto ja yhteisluominen • Yhdessä sovitut tulokset

Tehdään yhdessä! Tulevaisuuden sote-keskus -ohjelman verkostopäivä 8.12.2020, Taina Schneider

Terveyden ja
hyvinvoinnin laitos

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

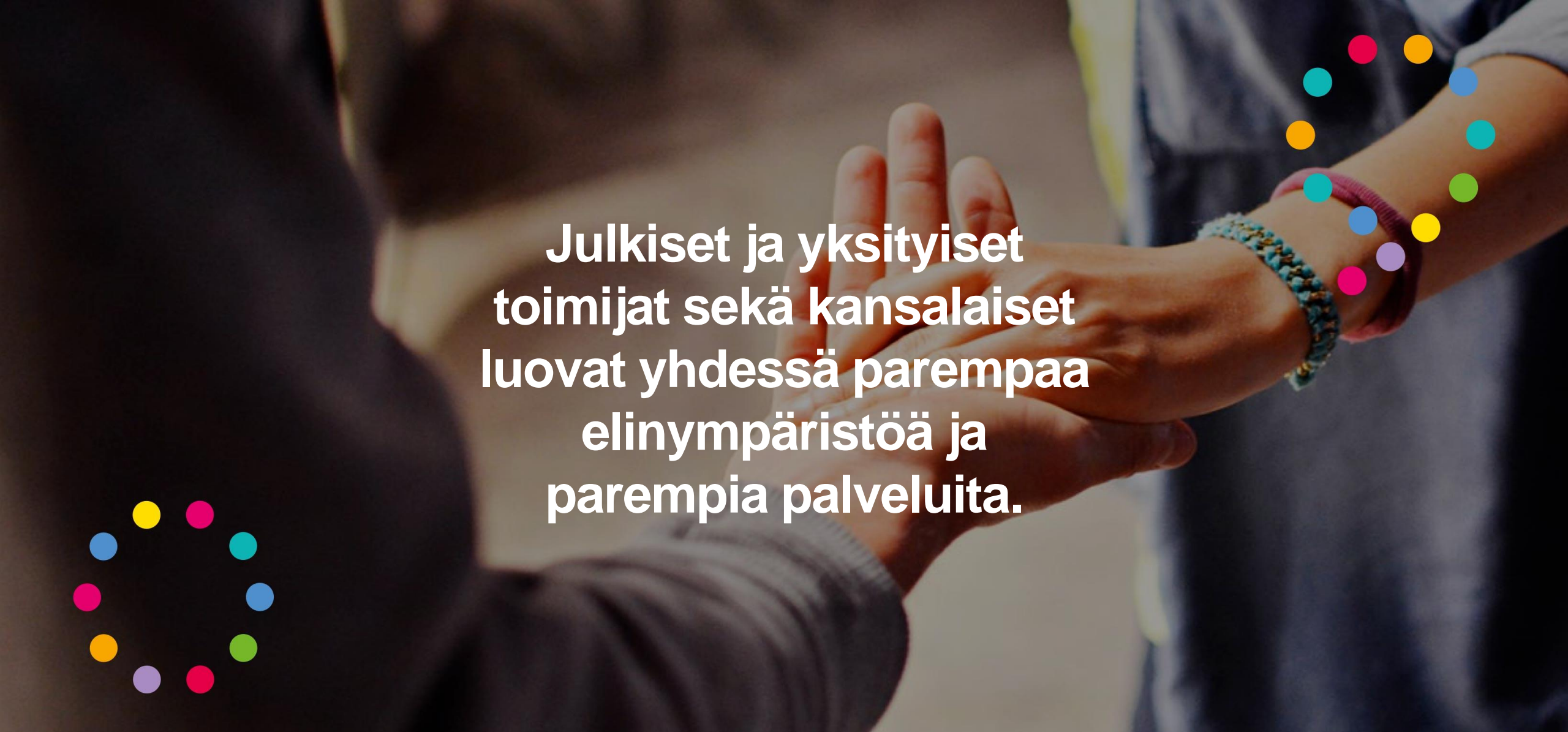
Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

Yhteistyö ja osallisuus on ajankohtaista

Julkisten ja yksityisten toimijoiden uudenlainen yhteistyö sekä palvelujen käyttäjien osallistuminen ja vaikuttaminen palvelujen kehittämiseen ja arviointiin painottuvat esim.

- [tulevaisuuden sote-keskus -ohjelmassa](#)
- [sosiaalihuollon kehittämisohjelmassa](#) ja [mielenterveysstrategiassa](#)
- [työkykyohjelmassa](#)
- kansallisessa [julkisten hankintojen strategiassa](#) (ks. myös [Suomen julkisten hankintojen tilannekuva](#) / sosiaalinen kestävyys)

Tavoitteena ihmislähtöiset palvelut, palvelujen parempi yhdenvertainen saatavuus, laatu, vaikuttavuus ja yhteen toimivuus.

**Julkiset ja yksityiset
toimijat sekä kansalaiset
luovat yhdessä parempaa
elinympäristöä ja
parempia palveluita.**

Elämme kompleksisessa maailmassa. Olemme riippuvaisia – toisistamme

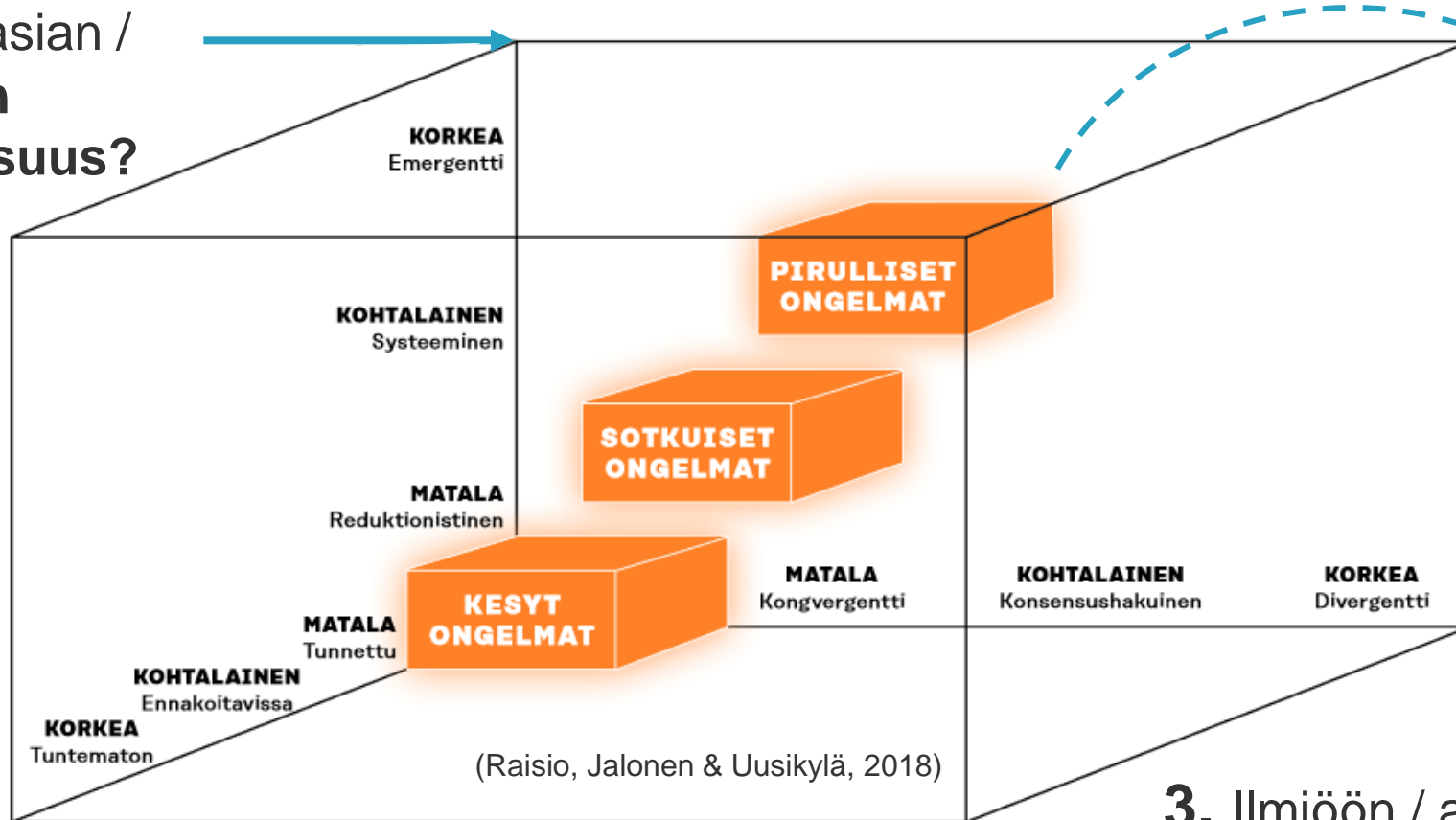
Kompleksisuudesta pähkinänkuoressa

Kompleksiset asiat ja ilmiöt kietoutuvat yhteen kokonaisuudeksi, jota ei voi ymmärtää yksittäisiä osia erikseen tarkastelemalla. Kompleksisuutta luonnehtii

- kytkeytyneisyys ja keskinäisriippuvuus – yhteisvaikutukset
 - emergenssi (asioita ilmaantuu ilman selvää syytä)
 - epälineaarinen dynamiikka (yllättävät lopputulokset, myös mustat joutsenet) – vrt. lineaarinen suunnittelun prosessi
 - vaikea erotella, rajata osiin ja mitata
- **Kompleksisuus on perusominaisuus, joka hyötyy kokonaisvaltaisesta lähestymisestä ja vuoropuhelusta.**

Kompleksisuuden kolme ulottuvuutta

1. Ilmiön / asian /
esim. **soten**
kompleksisuus?

Ydinpiirteinä
subjektiivisuus,
konfliktiherkkyys ja
dynaamisuus.

Hyötyy
vuorovaikutuksesta,
osallisuudesta ja
yhteistyötä
korostavasta
strategiasta

2. Ilmiön / asian vaikutusten,
muuttuvien asetelmien ja riskien
ennakoitavuus / epävarmuus?

3. Ilmiöön / asiaan liittyvien
näkökulmien, arvojen ja
strategisten aikeiden
hajaantuminen?

OSALLISUUTTA EDISTÄVÄ HALLINTOMALLI

KUMPPANUUS • YHTEISTUOTANTO • YHDESSÄ SOVITUT TULOKSET

Tukee soten ja osallisuustyön paikallista johtamista

[THL:n Sokran verkkosivut](#)

Osallisuutta edistävä hallintomalli

kumppanuus • yhteistuotanto • yhdessä sovitut tulokset

Osallisuutta edistävä hallintomalli mahdollistaa sen, että kuntalaiset ja palvelujen käyttäjät voivat osallistua alueen ja palvelujen kehittämiseen ja ongelmien ratkaisuun – aina uuden toiminnon tai palvelun tarpeellisuuden toteamisesta toteutukseen ja arviointiin.

Osallisuutta edistävässä hallintomallissa valtio, alue tai kunta on edelleen vetovastuussa: ne mahdollistavat osallisuutta lisäävien toimintatapojen toteutumisen ja johtavat osallisuustyötä.

THL Raportti 14/2019: [Uusi julkinen hallinta, yhteistyö ja osallisuus sosiaali- ja terveystalouden hankinnassa : Tapaustutkimus innovatiivisesta huumehoidon hankinnasta](#)

Osallisuutta edistävä hallintomalli kutsuu yhteistyöhön

Osallisuuden edistäminen on paikallisten päättäjien, viranomaisten, asukkaiden, järjestöjen ja yritysten yhteinen oppimisprosessi.

Tarvitaan:

- dialogisuutta
- väljä mutta yhteinen ymmärrys siitä, mitä osallisuus on
- konkreettisia tekoja

Osallisuutta edistävän hallintomallin periaatteet

1

Kumppanuus

Julkisten,
(mm. viranomaiset ja poliitikot)

yksityisten ja
(mm. järjestöt ja yritykset)

kansalaisten
(mm. palvelujen käyttäjät tai läheiset)

4P-kumppanuus
(public-private-people-partnership)

2

Yhteistuotanto (co-production) ja yhteisluominen (co-creation)

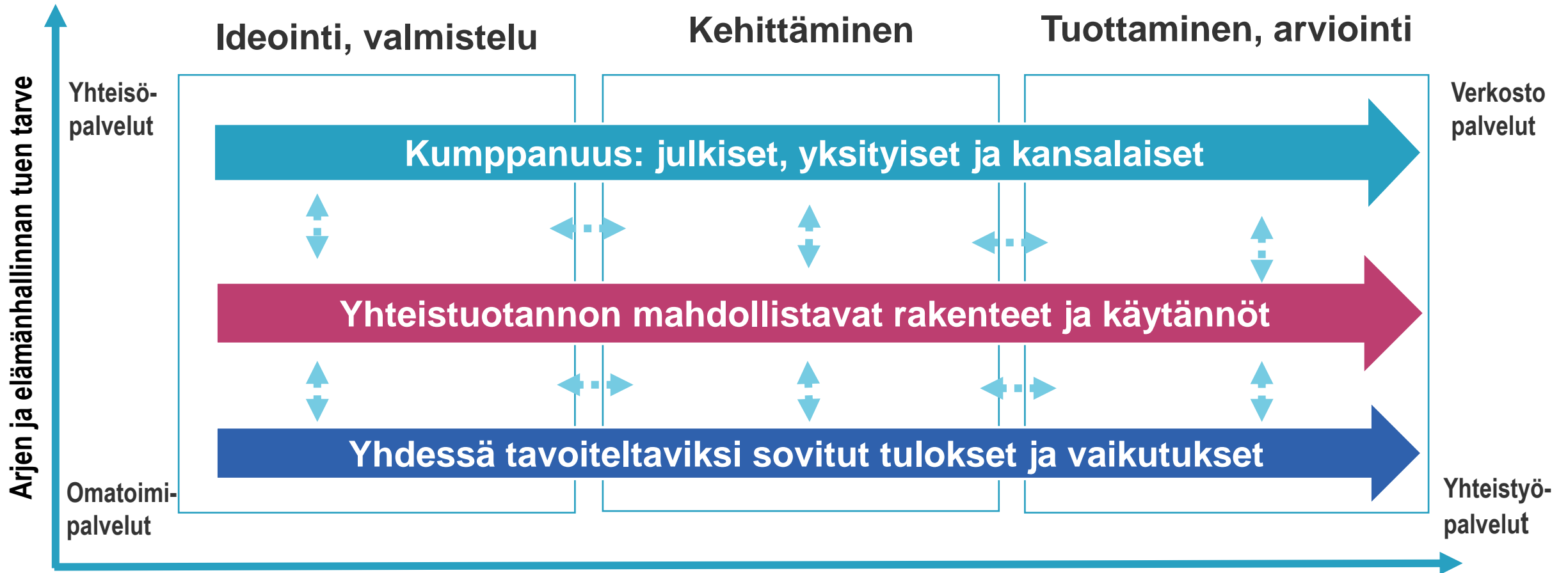
- Palvelujen ja muun yhteisen **ideoinnin, kehittämisen, tuotannon ja arvioinnin rakenteet, käytännöt ja kulttuuri.**

3

Tulosperusteisuus

- Yhdessä tavoiteltaviksi sovittujen **tulosten ja vaikutusten suuntaisesti toimiminen.**
- Mittarina palvelujen käyttäjän ja yhteiskunnallinen hyöty.

Osallisuutta edistävä hallintomalli osaksi arkityötä

Palvelujen tarve

Yhteistuotannon ja -luomisen monet tavoitteet ja tavat

Pohdittavaksi onko tavoitteena

- Osallisuuden ja hyvinvoinnin edistäminen?
- Paremmat palvelut? Innovatiiviset ratkaisut?
- Resurssien tehokas käyttäminen?

Kenen aloitteesta osallistuminen tapahtuu?

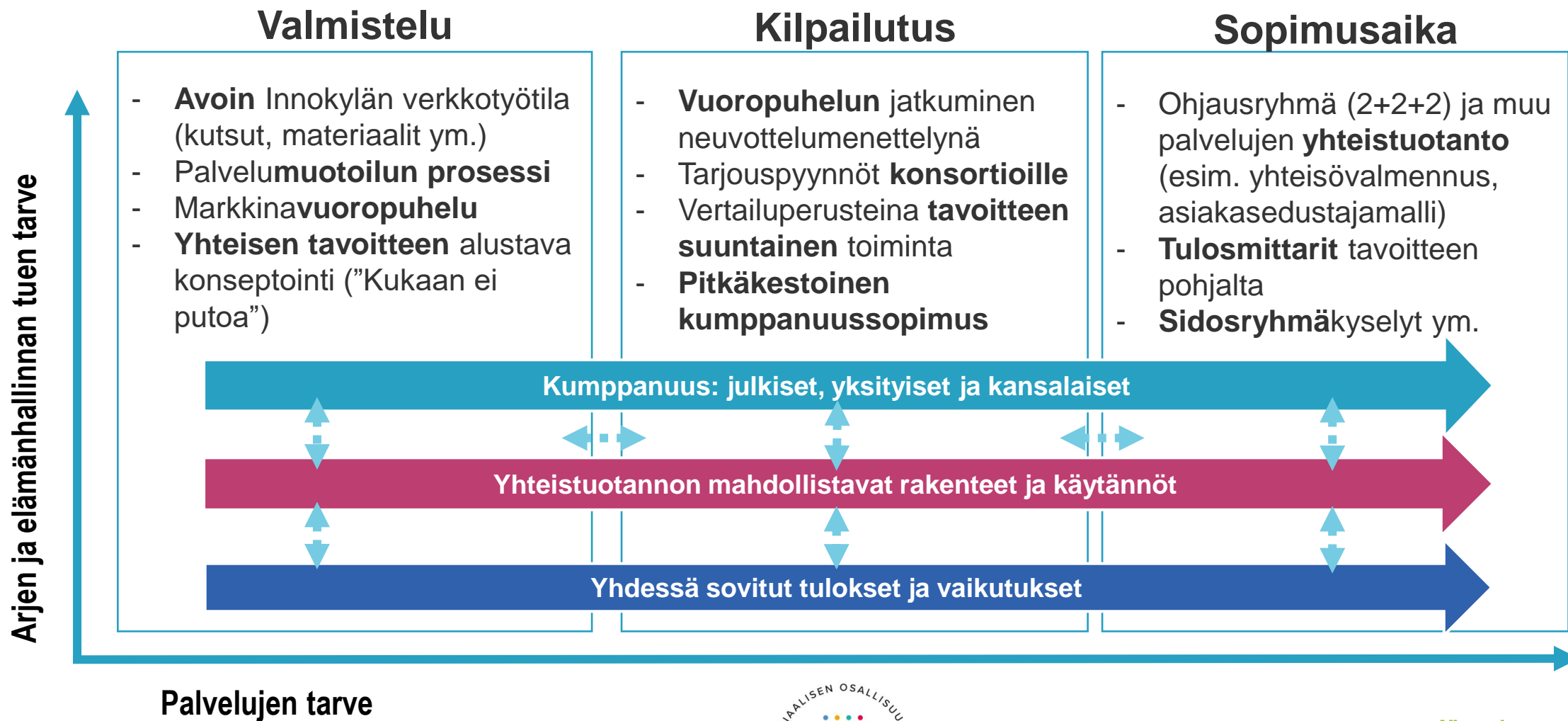
Mitkä ovat osallistujien roolit?

Missä vaiheessa toimintaa osallistuminen tapahtuu?

Millaisia menetelmiä on käytössä?

Palvelujen käyttäjät ja alueen asukkaat osallistuvat toiminnan valmisteluun, suunnitteluun, tuotantoon ja arvioimiseen

Esimerkki 1: Innovatiivinen huumehoidon hankinta

Esimerkki 2: Helsingin psykiatria- ja päihdepalvelut

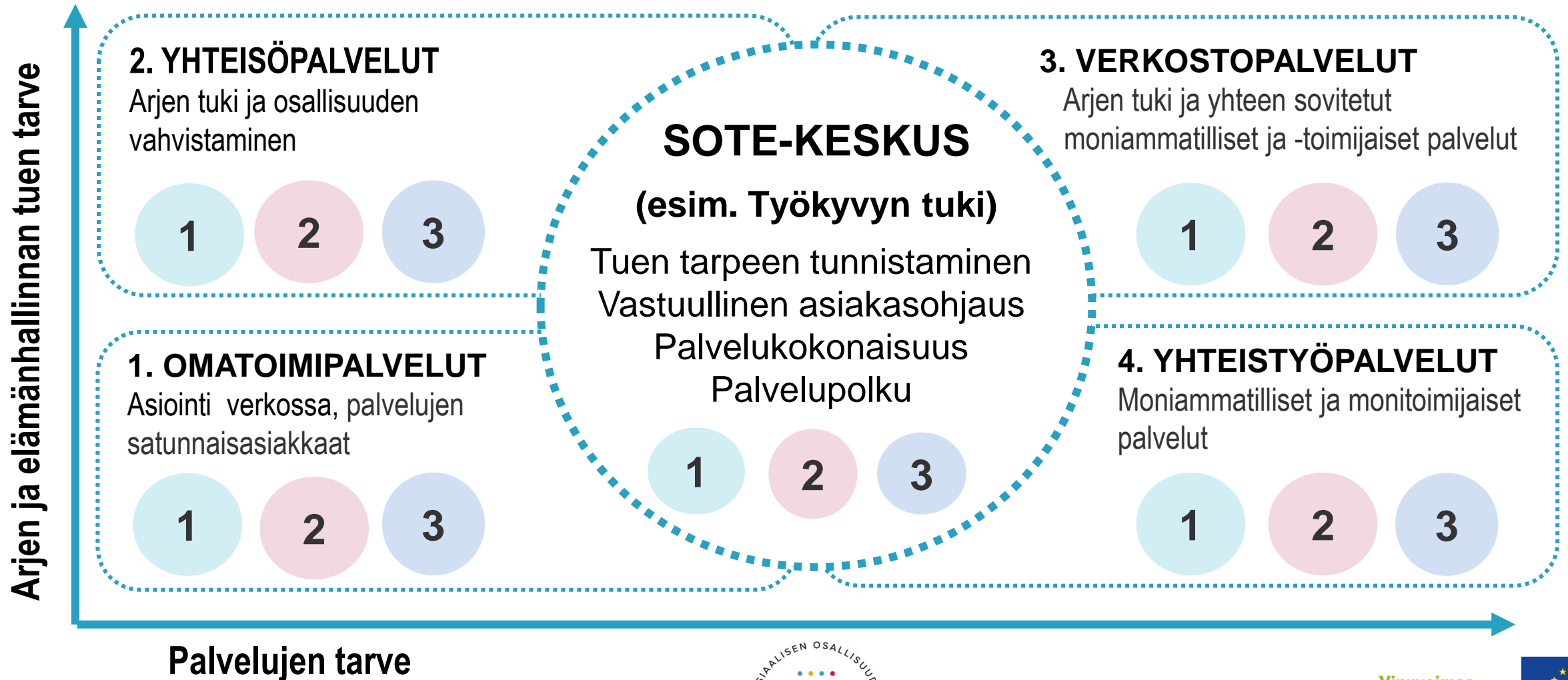
Toipumisorientoituneen toimintamallin käyttöönotto

- kaupunkilaisille avoin Recovery College / Toipuminen kohti uutta -kurssi työväenopistolla
- oppilaitosyhteistyönä mielenterveys- ja päihdetyön erikoisammattitutkinto, vertaisohjaaja- ja kokemusasiantuntijakoulutuksia
- toipumisorientaatiota koskevien tilaisuuksien järjestäminen johdolle, lähiesimiehille ja henkilöstölle
- nimeämällä toipumisorientaation, paljon palvelua tarvitsevien tuen ja kokemusasiantuntijatoiminnan koordinaattorit, lisäksi nimetty vertaistoiminnan vastuuhenkilö jokaiseen yksikköön
- sisällyttämällä esim. kokemusasiantuntijuus osaksi palvelujärjestelmän normaalia toimintaa
- julkaisemalla yhteiskehittämisen tuloksena toipumista tukeva kännykkäsovellus (Helsinki Recovery App)
- Muu palvelujen yhteistuotanto ja -luominen:
 - esim. päihdepalvelujen hankinta, korvaushoidon kehittäminen, johtoryhmätyöskentely, henkilöstön kehittämispäivät
 - liikkuvia työmalleja ja jalkautumista ihmisten elinympäristöihin, kuten koteihin, kahviloihin ja matalankynnyksen paikkoihin

Tutustu tarkemmin: [THL:n Sokran verkkosivut](#)

Esimerkki 3: Tekeillä työkykyohjelman jäsenyyksen nelikenttä

Osallisuutta edistävän hallintomallin etuja

1. Parantaa palvelujen yhteen toimivuutta, laatua ja vaikuttavuutta
2. Lisää heikoimmassa asemassa olevien ihmisten mahdollisuuksia osallistua, vaikuttaa ja kuulua joukkoon
 - Osallistumishalukkuuteen vaikuttaa asian merkityksellisyys itselle ja todellinen vaikuttamisen mahdollisuus
3. Poistaa syrjäyttäviä mekanismeja ja luo hyviä väestösuhteita sekä turvallista arkea.

Kun toimintatavat, kulttuuri ja roolit muuttuvat

Otettava huomioon

- haluttomuus tai kyvyttömyys osallistua
- osallistumisen eriarvoistumisen ja vastuun hämärtyamisen riski
 - erityinen julkisissa hallintotehtävissä, joihin sisältyy vaikeasti tunnistettavaa julkisen vallan käyttöä
- vaikutuksista sote-palveluissa tiedetään vähän
- **heikoimmassa asemassa olevien osallisuus ja hyvinvointi!**

Osallisuutta edistävä hallintomalli tukee osallisuustyön johtamista (Thl.fi)

Lähteitä

Ekholm, Elina, Kati Tuokkola & Mia Luhtasaari (2018). [Yhteiselon avaimia – Virikkeitä kunnille hyvien väestösuhteiden edistämiseksi](#). Oikeusministeriön julkaisu 29/2018.

Isola, Anna-Maria, Heidi Kaartinen, Lars Leemann, Raija Lääperi, Taina Schneider, Salla Valtari & Anna Keto-Tokoi. [Mitä osallisuus on? Osallisuuden viitekehystä rakentamassa](#). THL Työpaperi 33/2017.

Koivisto, Juha; Liukko, Eeva; Tiirinki, Hanna; Lyytikäinen, Merja (2020). [Palvelukokonaisuuksien ja -ketjujen määrittelyn, ohjauksen ja seurannan käsikirja](#). THL Ohjaus 11/2020.

Koivisto, Juha & Hanna Tiirinki toim. (2020) [Monialaisen palvelutarpeen tunnistaminen sosiaali-, terveys- ja työvoimapalveluissa](#)

[Kuntalaiset keskiöön. Työkalupakki kuntalaisten osallistumiseksi palvelujen kehittämiseen ja päätöksentekoon \(Kuntaliitto 2014\)](#)

Liukko, Eeva & Eeva Nykänen (2019). [Sosiaalityön tulevaisuus – sosiaalityö julkisena hallintotehtävänä](#). Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2019:47.

Liukko, Eeva, Juha Koivisto & Hanna Tiirinki (2018) [Pysyvät ja muuntuvat segmentit palvelujärjestelmän ja paikallisten ilmiöiden jäsentäjinä](#). THL Tutkimuksesta tiiviisti 43, 2018.

Niemelä, Jorma & Minna Kivipelto. [Asiakaslähtöinen palvelupolkumalli tulevaisuuden sote-keskusten lähtökohdaksi](#). THL Työpaperi 37/2019.

Schneider, Taina (2019) [Uusi julkinen hallinta, yhteistyö ja osallisuus sosiaali- ja terveys-palvelujen hankinnassa. Tapaustutkimus innovatiivisesta huumehoidon hankinnasta](#). THL Raportti 14/2019.

Tirronen Anniina (2020). [Hyvinvointia hankkimassa: Tulosperusteinen palvelujen järjestäminen julkisella sektorilla](#)

[Hyvä elämä – turvallinen arki. Valtioneuvoston periaatepäätös sisäisen turvallisuuden strategiasta 2017](#)

Yhteystiedot

thl.fi/sokra

Edistetään osallisuutta ja hyvinvointia yhdessä toimimalla!

Taina Schneider

Kehittämispäällikkö

[Työkykyohjelma](#), THL

etunimi.sukunimi@thl.fi

029 524 7842

SOSIAALISEN OSALLISUUDEN EDISTÄMISEN KOORDINAATIOHANKE – SOKRA

Terveyden ja
hyvinvoinnin laitos

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto